

27. 6. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost jednatele - když jde o osobní majetek

Recentní usnesení Městského soudu v Praze v medializované kauze společnosti MAMMOTH s.r.o. připomnělo všem jednatelům obchodních korporací jejich odpovědnost za vedení společnosti. I přesto, že jsou obchodní společnosti nadány právní subjektivitou a často se zakládají za účelem vytvoření pomyslného ochranného štítu jejím orgánům, v tomto článku poukážeme na situace, kdy bude v případě porušení zákona odpovědný přímo statutární orgán společnosti - jednatel, a to hned v několika rovinách.

Odpovědnost v rámci insolvenčního práva

Často opomíjenou povinností jednatelů je podání insolvenčního návrhu v případě, je-li společnost ve stavu úpadku ve smyslu ust. § 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon (dále jen jako „IZ“). Jednatel, který nepodal insolvenční návrh odpovídá dle ust. § 99 odst. 1 IZ věřitelům za škodu či jinou újmu, kterou tímto porušením povinnosti způsobil. Výše škody se vypočte jako rozdíl mezi zjištěnou výší pohledávky v insolvenčním řízení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení obdržel. Příkladem lze uvést výše uvedený případ společnosti MAMMOTH s.r.o., která dle aktuálně dostupných informací fiktivně pronajímala mobilní telefony společností podnikatele Vladimíra Kováře. Městský soud v Praze usnesením č.j. MSPH 88 INS 5213/2023-B-156 dvěma jednatelům společnosti nařídil předběžným opatřením společně a nerozdílně složit do úschovy u soudu částku ve výši 42 000 000,- Kč na náhradu škody, kterou způsobili tím, že jako jednatele nepodali insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděli nebo při náležitě pečlivosti měli dozvědět o úpadku společnosti. Kvůli tomu, že jednatele společnosti MAMMOTH s.r.o. nepodali včas insolvenční návrh, společnost J&T Leasingová společnost nevěděla o jejím úpadku, a tudíž jí nadále dodávala zboží, za které již nedostala zaplacené. V dané věci došlo k naplnění předpokladů pro vydání předběžného opatření dle ust. § 100 IZ, kterými jsou:

- i. úpadek dlužnice,
- ii. porušení povinnosti podat včas insolvenční návrh,
- iii. vznik škody,
- iv. příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody.

Jednatel se může odpovědnosti za škodu nebo újmu způsobenou společností zprostit, pokud prokáže, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení. Druhou možností zproštění jednatele odpovědnosti, je prokázání skutečnosti, že jednatel nepodal insolvenční návrh z důvodů nezávislých na jeho vůli a tyto nemohl odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat. Povinnost podat insolvenční návrh jednatel naopak nesplní, pokud dojde k zastavení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu z důvodu na straně jednatele.

V usnesení o předběžném opatření, jak tomu také bylo ve věci společnosti MAMMOTH s.r.o., soud současně stanoví navrhovateli, aby v uvedené lhůtě podal u příslušného soudu žalobu o náhradu škody nebo újmy. Pokud soud vyhoví žalobě o náhradu škody nebo jiné újmy, je rozhodnutí považováno zároveň za rozhodnutí o udělení souhlasu s vydáním předmětu úschovy žalobci, a to v rozsahu vyhovění žaloby. Toto navazující řízení však v souladu s ust. § 100 odst. 2 IZ

není incidenčním sporem. To již nelze říct o řízeních dle ust. § 66 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb., zákon o obchodních korporacích (dále jen jako „ZOK“). K zahájení řízení o uložení povinnosti vydání prospěchu dochází návrhem insolvenčního správce. Na základě tohoto návrhu soud rozhodne o povinnosti člena statutárního orgánu vydat do majetkové podstaty získaný prospěch, který člen statutárního orgánu od společnosti obdržel, a to za období až 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení, pokud bylo insolvenční řízení zahájeno jiným nežli dlužnickým insolvenčním návrhem. Prospěchem se může rozumět například odměna statutárního orgánu za jeho činnost. Po statutárním orgánu již nelze požadovat prospěch za období starší 2 let od zahájení insolvenčního řízení. Rovněž nelze po statutárním orgánu požadovat prospěch, který byl sice statutárnímu orgánu poskytnut 2 roky před zahájením insolvenčního řízení, ale vztahuje se za období starší než 2 roky od zahájení insolvenčního řízení. Tato situace by odporovala účelu úpravy limitovat sankci pouze na dobu bezprostředně předcházející zahájení insolvenčního řízení.[\[1\]](#)

Razantnějším zásahem do vlastních prostředků statutárních orgánů společnosti je tzv. žaloba na doplnění pasiv. Pokud je totiž úpadek společnosti řešen konkursem, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit povinnost členům statutárních orgánů poskytnout do majetkové podstaty vlastní prostředky. Výše poskytnutých prostředků do majetkové podstaty je limitována jako rozdíl mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku společnosti nacházejícího se v majetkové podstatě. Nedostatek majetku společnosti bude zpravidla možné zjistit až z konečné zprávy, a tudíž bude insolvenční soud rozhodovat o žalobě na doplnění pasiv až na samotném konci insolvenčního řízení. To však nevylučuje možnost podat žalobu již při zahájení či v průběhu insolvenčního řízení. Je důležité rovněž upozornit na ust. § 69 ZOK, které uvádí, že výše uvedené se netýká pouze současných členů statutárních orgánů, ale rovněž i bývalých členů statutárních orgánů, osob, které se nacházejí v obdobném postavení člena statutárního orgánu a všech dalších osob, které se v takovém postavení fakticky nachází, přestože nejsou členy orgánu.

Soukromoprávní odpovědnost jednatele

Jednatel má jako statutární orgán společnosti zásadní roli zejména v jejím obchodním vedení. V souladu s ust. § 159 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen jako „OZ“), má jednatel povinnost vykonávat svou funkci s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí – tedy s péčí řádného hospodáře. Zákonná definice péče řádného hospodáře v sobě zahrnuje dva stěžejní pojmy, a to loajalitu a jednání s náležitou péčí. Loajalitu je v této souvislosti třeba vykládat jako upřednostnění zájmů společnosti před svými soukromými zájmy a náležitou péčí se rozumí jednání s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Pokud jednatel poruší péči řádného hospodáře, zákon mu v rámci soukromoprávní odpovědnosti stanovuje nahradit poškozenému vzniklou škodu, a to v souladu s ust. § 2910 OZ.

Speciální úpravu odpovědnosti jednatele rovněž nalezneme v ZOK, a to konkrétně v ust. § 51 a násl. Pravidla upravená v ZOK stanovují povinnost jednatele vydat společnosti prospěch, který získal v souvislosti s porušením péče řádného hospodáře. S ohledem na to, že se jedná o ustanovení kogentní povahy, není možné odpovědnost jakýmkoliv způsobem omezit. Je nutné zmínit, že povinnost vydat získaný prospěch se vztahuje pouze na člena orgánu společnosti, a tudíž v situaci, kdy prospěch získala např. osoba blízká člena orgánu společnosti, tato osoba nebude povinna vydat získaný prospěch zpět společnosti. Co se týče vydání samotného prospěchu, prim je kladen zejména na vrácení předmětného prospěchu, a pokud to není možné (věc zanikla, jednatel již nemá věci nedisponuje apod.), společnost má nárok na vydání prospěchu v penězích.[\[2\]](#) Míra jednání s péčí řádného hospodáře se posuzuje podle toho, jakou péčí by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, pokud by byla v postavení člena statutárního orgánu společnosti. S ohledem na to, že osoba, která uplatní vůči členu orgánu náhradu újmy nemá často k dispozici potřebné informace a doklady, při posuzování porušení jednání s péčí řádného hospodáře se uplatní tzv. reverzní neboli obrácené důkazní břemeno. Člen statutárního orgánu společnosti tudíž bude povinen prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře, kromě případů, kdy soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě

požadovat. Pravidlo přenosu důkazního břemene se uplatní rovněž ve výše uvedené situaci při úpadku společnosti dle § 66 ZOK, ale pouze ve vztahu k porušení péče řádného hospodáře. Pro přenesení důkazního břemene na člena orgánu společnosti není podstatné, aby vůči němu byl uplatněn nárok na náhradu škody, nýbrž záleží na tom, zda je v řízení posuzováno porušení péče řádného hospodáře.[3]

Nejzávažnějším odpovědnostním následkem je dle ust. § 63 a násl. ZOK vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce. Děje se tak v případech, kdy jednatel v posledních 3 letech opakovaně a závažně porušil péči řádného hospodáře. Pro vyloučení jednatele však nepostačí, byť intenzivní, ale pouze jednorázové porušení a rovněž nepostačí opakované, ale nevýznamné porušení péče. Jednatel tudíž musí v období 3 let závažně porušit alespoň dvakrát péči řádného hospodáře.[4] Co se týče intenzity porušení péče, za závažné bývá zpravidla považováno jednání učiněné s hrubou nedbalostí, jako například naprostá rezignace na plnění povinností spojených s výkonem funkce.[5]

Právě usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1370/2021 může sloužit jako modelový příklad závažného porušení péče řádného hospodáře, které vedlo až k vyloučení jednatelky ze společnosti. V daném případě Nejvyšší soud potvrdil závěry odvolacího soudu a zamítl dovolání jednatelky, když shledal, že se jednatelka dopustila následujícími jednáními závažného porušení péče řádného hospodáře. Závažné porušení směřující k vyloučení jednatelky z výkonu funkce člena statutárního orgánu spočívalo v pořízení nového automobilu za kupní cenu 1,2 mil. Kč, který byl následně svěřen k užívání výhradně dceři jednatelky, dále v pronájmu bytu za 10.000,- Kč měsíčně, který byl rovněž užíván výhradně dcerou jednatelky, uzavřením smlouvy o ochraně jednatelky a jejích dcer před navrhovatelem a dalšími jednáními. Soud konstatoval, že jednatelka mohla při využití rozumně dostupných informací zjistit, že výše uvedené prostředky a služby společnost nepotřebuje, a že jejich pořízení představuje porušení náležité péče bez ohledu na to, že náklady na pořízení výše uvedených prostředků a služeb odpovídaly cenám obvyklým. Významnějším faktem byla rovněž skutečnost, že jednatelka porušila povinnost nezbytné loajality, a to z důvodu, že automobil, nájem bytu i další služby byly pořízeny z finančních prostředků společnosti, s účelem sloužit výhradně potřebám jednatelky a jejím dcerám, nikoliv společnosti. Výše uvedenými jednáními jednatelka závažně a opakovaně porušila péči řádného hospodáře, přičemž naplnila zákonné předpoklady pro její vyloučení z funkce člena statutárního orgánu.

Trestněprávní odpovědnost

Jednatel může také naplněním některých ze skutkových podstat přejít z insolvenční či soukromoprávní roviny do režimu zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen jako „TrZ“). Způsobení úpadku je skutková podstata upravená v ust. § 224 TrZ a tudíž ten, kdo byť i z hrubé nedbalosti si přivodí úpadek jedním ze zákonem stanovených důvodů uvedenými pod písmeny a) až e), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. V případě naplnění některé z dalších kvalifikovaných skutkových podstat způsobení úpadku může být jednatelem uložen trest odnětí svobody až na pět let. Patrně nejčastější trestný čin ve vztahu k jednatelem je porušení povinnosti při správě cizího majetku dle ust. § 220 TrZ. Jednatel se dopustí trestného činu v případě, kdy poruší smluvně nebo převzatou nebo zákonem stanovenou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, a tím jinému (společnosti) způsobí škodu nikoliv malou – tj. nejméně 50.000,- Kč dle ust. §. 138 odst. 1 písm. b) TrZ, za což jednatelem hrozí odnětí svobody až na 2 roky nebo zákaz činnosti.

Mezi další trestné činy, za které může být odpovědný jednatel můžeme rovněž zařadit například zpronevěru (§ 206 TrZ), neoprávněné užívání cizí věci (§ 207 TrZ), podvod ať už se jedná o úvěrový či dotační (§ 209 - § 212 TrZ), legalizaci výnosů z trestné činnosti (§ 216 TrZ), poškozování věřitele (§ 222 TrZ), zvýhodnění věřitele (§ 223 TrZ) či porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TrZ).

Jak je zřejmé nejen z tohoto článku, odpovědnost jednatele je neustále aktuálním tématem, které je schopno vyvolat mediální pozornost. I proto nelze brát povinnosti jednatele na lehkou váhu.

Tomáš Hobza,
advokát

Rostislav Andrlík,
advokát

Ondřej Dlouhý,
advokát a insolvenční správce

veil&co.

[veil&co s.r.o.](#)

Opletalova 600/6
602 00 Brno

Masná 1850/4
702 00 Ostrava

Tel: +420 736 122 298
E-mail: start@veilco.cz

[1] ŠUK, P. a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 228.

[2] LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., SKÁLOVÁ, J. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-1]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

[3] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 03. 2016, sp. zn. 29 Cdo 174/2016.

[4] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 08. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021.

[5] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5003/2017.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález](#)

[Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)

- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)